

III. Česká byzantologie v letech 1945-1969/70

1. Obnovení činnosti Slovanského ústavu a práce českých byzantologů

První poválečné valné shromáždění Slovanského ústavu se sešlo těsně před vánoce, 19. 12. 1945.¹ Jeho účastníci se shodli s názory profesorů F. Wollmana, M. Paulové a Th. Saturníka v několika bodech: 1. Slovanský ústav nezanikl, 2. jeho funkční období a členství jeho členů s výjimkou členství Němců dosud trvá, 3. období od 1.10. 1938 do 5.5. 1945 se do doby jeho existence nepočítá, 4. zákonným podkladem pro obnovení činnosti Slovanského ústavu je ústavní dekret prezidenta republiky z 3.8. 1944 č.11 o obnovení pořádku a vyhláška ministerstva vnitra z 27.7. 1945 potvrzující platnost tohoto dekretu. Novým předsedou poválečného Slovanského ústavu byl jednomyslně zvolen Albert Pražák.

K prvnímu setkání českých byzantologů po ukončení druhé světové války a osvobození Československé republiky z fašistické nadvlády došlo na půdě Filozofické fakulty Karlovy univerzity v Praze již 17. srpna 1945.² Na první poválečné schůzi byzantologické komise Slovanského ústavu se sešli téměř všichni její předváleční členové. Někteří však chyběli: profesor Hujer za války zemřel (1942), doc. Andrejeva byla po válce nezvěstná a prof. Dvorník emigroval před nacistickou okupací do Francie, odkud odešel do Anglie a nakonec za oceán, do Spojených států amerických.

Poválečná doba nezačala pro českou byzantologii dobře a byla naplněna bojem o její podstatu, o existenci jejího tiskového a publikačního orgánu – sborníku Byzantinoslavica. Již na této první poválečné schůzi přišla M. Paulová s několika významnými návrhy, které se staly předmětem jednání byzantologické komise v několika následujících letech a výrazně ovlivnily další koncepci české poválečné byzantologie a zejména koncepci Byzantinoslavik. Paulová předložila komisi tři návrhy. Chtěla, aby byl sborník Byzantinoslavica změněn na časopis, který by vycházel alespoň dvakrát ročně, aby dosavadní “byzantskoslovanský program” Byzantinoslavik byl rozšířen i na problematiku čistě byzantologickou a aby jeho dosavadní redakce byla rozšířena a vytvořena na mezinárodním základu přibráním redaktorů ze všech slovanských zemí. Těmito změnami usilovala Paulová o vytvoření mezinárodního střediska pro byzantologii východní a jihovýchodní Evropy v Praze, měla však mnoho protivníků a odstartovala tím nejen boj o novou koncepci sborníku Byzantinoslavica, ale také boj o jeho existenci vůbec.

Výsledkem bohaté a zřejmě dost ostré diskuse všech přítomných členů byzantologické komise bylo usnesení ponechat Byzantinoslavica jako sborník, který by vycházel dvakrát do roka, a napříště tisknout “příspěvky v jazycích mezinárodních, tj. v ruštině, francouzštině a angličtině”.³ O vydávání českých příspěvků měla komise jednat s Českým časopisem historickým (od roku 1950 Československý časopis historický, ČSCH) a Listy filologickými. O němčině jako jazyku příspěvků se v Byzantinoslavikách, jak je vidět ze zápisu schůze, vlivem válečného traumatu vůbec neuvažovalo a bylo také usneseno, aby byla v připravovaném weingartovském VIII.

¹ Zápis z valného shromáždění Slovanského ústavu z 19.12. 1945, Archiv AV ČR, inv.č. 21 (karton 3), A 11.

² Zápis ze schůze byzantologické komise z 17.8. 1945, Archiv AV ČR, inv.č. 175-176 (karton 28), J 1.

³ Zápis ze schůze byzantologické komise z 17.8. 1945, Archiv AV ČR, inv.č. 175-176 (karton 28), J 1.

